

ACC. N:R M. 6781: 1-30.
Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
Härad: Uppvidinge. m. f. Adress: Furåkra, Kråksmåla.
Socken: Ålgö m. f. Berättat av: Susanna Erlandsdotter.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgösköken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L. 26. F. 27.

Uppteckningen Berör Ordling Behandling
och användning av Tobak.

Kol: 1.

Fidor: 1-30.

Teckningar se s. 73-84.

Obs! Sam. sagoberättare Ber jag på erindra
om min morfar Susanna Erlandsdotter
och tillika min farbror Nils Jansson född
1811. f. d. Lantbruk: Både äro till Namnen hän-
da genom uppteckningar vid Lunds Univ. Folk-
minnesarkiv.

Landskap: Småland.

Härad: Uppvidinge. n.f.

Socken: Kihult. n.f.

Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Adress: Furikra, Kräkhuåle.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter, n.f.

Född år 1800. i Kihultssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- 1.) I gammal tid, för mer än 100. år tillbr = (1.
ka, så odlades tobak i min hemort.
- 2.) Det första vi veta att tobak odlats i våra
orter är omkring 1740. Detta berättade min
fader f. d. Lantbruk: Erik Jonsson, född
1822. Fars förste svärfar, var f. d. Lantbruk:
Per Nilsson i Krokshult född i Kihults-
socken omkring 1780. Hans fader var f. d.
Lantbruk: och riksdagsmannen Nils Bengt-
son född i Krokshult, Kihultssocken om-
kring 1744. Och han har berättat detta för
sin son Per Nilsson och denne för min
fader, och jag är viss man kan lita på
de gamle böndernas uttåg. O.s. Men to-

ACC. N:R

M. 6781 : 2

Landskap: Småland.
Härad: Uppvidinge, m. f.
Socken: Ålgö, m. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,
Adress: Furåkra, Kråksmåla.
Berättat av: Susanna Örlundsdatter, v. f.
Född år 1800. i Ålgö, m. f.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bak och tobaksfrån våra kända här i or-
terna omkring 1688. Soldater hade hem små
lager i sina rensar när dom återvände
från "Trettioåriga kriget i Tyskland." det vis-
ste mormor berätta. Men tobaksodling
tog ingen fart förrän omkring tiden 1799.
då "Jonas Alströmmers" efter sin hemkomst
började plantera den i Mingsåstrakten.
Fäder visste ambala att "det gick fortare"
för Alströmmers att lära folket gagna
tobak än de mångdubbelt nyttigare
potaterna. Man upphörde ej strax med od-
ling av tobak i våra orter, men det var nära
slut därmed omkring 1840. Obs! Sack vart min

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 3

Landskap: Småland.
Härad: Upsvidinge, n. f.
Socken: Hlghult, n. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Vikberg
Adress: Furåkra, ^{nr} Kräkumåla.
Berättat av: Susanna Örlandsdatter.
Född år 1800, i Hlghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fader bjuden "tuggtobak" hemtillverkad och (3.
hempplanterad 1844. i kräkshult av en hände
"Per Sammerson". "Tobaken var röt och stark", ty
göbben hade fuktat den i sviskansås med ka-
satts av hanning. Varför man plöt upp varan
fabriker bleva mer och mer, och där tillver-
kade bättre snus, bättre tuggtobak och bättre
röktobak. Detta var en orsak. Den andra var
den att Tobaksplantan är mycket åmätlig
för frost. Våra orters Bänder och torpare och
jämtasittare drev ingen stor tobaksod-
ling, knappt för eget behov, ty det blev
dyrbare, sade farbror Nils att köpa "Skä-
nebla i skän", se s. Tobaksblad från Skåne.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 4

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Öppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålghest, m. f.

Berättat av: Susanna Eriksdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1900. i Ålghests socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skåne har blidare klimat än Småland och⁴
lämpar sig i all odling avsevärt bättre än
Småland, isynnerhet i våra sten och skog-
strakter. Att tobaksodling var skadlig för jor-
den, hörde jag ej påderes tala om. Vilka,
som odlade Tobak hos oss, Bränder, torpare, jäm-
tasittare och nest godsmägar, så som sist-
nämnde hade till avsalu. Om stadsbor od-
lat tobak, ha vi intet hört. — Första plan-
teringslandet hos våra Bränder och torpare
var "Lopedynga" vid "Kuträdet" (=Klasett.)
Tobak fordrar god, jord. Där utsåddes frö-
na. Sen hade man tobakslandet nära
intill i d. s. k. "Kålgården", där vissa höks-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 5

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg.

Härad: Öppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Susanna Ölandsdotter, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

växter odlades. d. s. k. där varande "Tobaks- (5.
bänkarna" voro rektangelformade, ej så breda
jorden skulle gödslas på hästen med en del
latrin från avträdet och två delar stallgöd-
sel från häststallet. Och skulle väl myllas
ner med spada. Några häckar hade man
ej kring dessa små planteringar, men en låg
inhängnad av bräder var nödvändig. På
lade man därpå spjälor och på spjälorna
gravris, som på matten skyddade de spä-
da plantorna för frost. Likaså på hös-
ten fick den hjälpa plantorna på liknan-
de sätt med "gravris, gamla säckar, och lång
råghalm, som måste tas bort om dagarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 6

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge. m. f.

Adress: Furåkra, "Kriksmåla.

Socken: Mghult, m. f.

Berättat av: ~~Larsen~~ Berlandsdatter m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800 i Mghult socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Obs! Jag har aldrig sett bemälda skydd, sed G.
är fädernas uträgar, Obs! Men i nutid så
skydda vi de Utmärkt nyttiga Tomatplan-
terna på samma sätt.

3) Hur bänkarna byggdes och omgärdades med
3. fot hög gärdesgär är till en del oantast. Men
på våren måste jorden åter omskyfflas med
spada och krattas med en grav träpinna-
käffa. Gödningen är oantast. Fröna, som
först uttrådes i "Tapedypga" fick man på så
sätt att man föregående år lät 3. å 4. planter
gå i blomma, och av blommorna blewa "Bel-
for", som inneslöt tobaksfrön. Fröet fick ing
en sär skild behandling före sådden, mer än

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781 : 7

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg,

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, "Kråksmåla,

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Susanna Ekland-Watthén, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att man provade groddbarheten. Man på-
te på våren tidigt inom hus i en kruka Tex.
12. från. Vätte lå 10. upp till panto, så hade
den 80% groddbarhet. o. p. v.

4.) Utplanteringen skedde när plantorna va-
ra så stora att "de kunde amflytas", sade de
gamla, mera vet jag ej. De sattes i bänkar-
na 20. tum från varandra i rader, så det
var 20. tum åt alla sidor, "För tobak har
stora blad." och bladen fick ej brytas.
Plantorna kuppades kort före det man märk-
te att de ville gå i blomma. Vi hava ej
hört annat namn än "kupa".

5.) Plantorna fingo ej gå i blomma, för

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 8

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg,

Härad: Ulppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kräksumåla.

Socken: Ålgåult, m. f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgåults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då gick "Mosken" över i blomspren. Närmare (8.
bestämt så när det varit ut 5. hägst 6. Blad
på stjälken, skulle "Toppnen brytas av." Lätta hette
att "koppla plantorna. Os! Men så växte det ut
små skott mellan de stora bladen. Dessa små
skott hette "Tjuvar" för dem "Spula mosken
ur de stora bladen. därför var det nödvän-
digt att plocka bort "Tjuvarna". Porttagar-
det av bemälda skott hette att "Tjuva
av tobaksplantorna." Dessa skott dugde, att
blanda in i "karvad röktobak." Blommor-
de tobaksplanter, "Bandtobak," se teckning
N:o 1. Det är sällsynt på se en tobaksplanter
våra orter, men är det så, då är den prydnads-
värt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 9.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Turåkra, Kräkumåla.
Socken: Ålgö, m. f. Berättat av: Susanna Carlavdotter, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.) De nedersta bladen skördades först, (7.
ty dom hade benägenhet att vilja gul-
na, och kallades denna skörd för "jord-
godset." Senare på hösten innan frosten
började så skördades de övriga bladen,
som dom kallade för "Horgodset." Att los-
sa bladen från stammen hette att "Bläddra
å tobakblana," sade F. d. farbror Nils. Så mår-
te man passa på när det var soligt &
vackert väder, ty bladen fingo ej vara
det minsta fuktiga. Dessutom fick man
vara varsam, så man ej bräckte (brä-
kade) bladen något. När bladen plöc-
kades från stjälken Ovs! Blev alltid

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:10

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålshult, m. f.

Berättat av: Susanna Örlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

efter varje blad & små lappar kvar. (10. Sessa lappar kallades "Öran" och avplac-
kades särskilt. Obs! Var värdeliken fram på
håsten finga "Tjuvarna" den väta pritt vä-
gan tid. Nu "Tjuvarna, Öranen, kopparna
och jordgäddet blandat tillhopa gjorde
man knus. Obs! Tobaksskörden måste va-
ra avslutad, när frost tilltog allvarligt,
sy prästen förde ^{för} tobaksplantorna, så de
bleva odliga.

7) På våra gårdar var ej närmelsevis så
stor tobaksodling, Nam i det t.ex. frukt-
bara Skåne, så vi hade inga barkklador
för tobaksbladen. Fäderna berättade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 11

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking.
Härad: Öppvidinge, n. f. Adress: Furåkra, ^m Kråksnåla.
Socken: Blghult, m. f. Berättat av: Susanna Erlausdotter, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Blghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

följande. När blana försiktig vora av¹¹.
blådda buros dam in i stugan i ett rum
där ingen ofredade dam. Där rättas dam
med spettsarna opp mot en vägg och fin-
ga stå tills bladen från spettsarna räk-
nat fått en gulbrun färg till omkring¹²
av sin storlek. Sen måste dam opp på
"Porkgällen" i taket framför den stora
spisen i vilken eldades litet. Då gjordes
i varje mittuerv i varje blad en skära
längs nerven och så trädde bladen opp
på smala, väl barkade stölar, som benäm-
des "spett". Bladen måste vara 1. tum från var-
andra. Så lades käpparna opp på "Gäll-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 6781:12

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge m. f. Adress: Furåkra, ^m Kråksmåla.
 Socken: Ålgö m. f. Berättat av: Susanna Erlandsdotter, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stängerna tvärs över, så bladens spett (12.
 sar vändes mot golvet. Obs! Noga! Jag har
 aldrig sett någon "torngälle" för tobak, men
 väl för snickarvirke och det var enahanda.
 Virket lades tvärs över "Gällstängarna", som
 höllas av järnringar och dessa i sin tur av
 järnmärklar inslagna i takbjälkarna. Tvärs
 dessa stänger lades "Spetten" med de påträd-
 da tobaksbladen, så jag vilseleder ab-
 solut inbete; då jag hänvisar till teckning
 N° 3. Torrklador har inbete förekommit
 våra orter, ty dåvarande tobaksodling
 var liten hos oss. Hade efterfrågade klador
 förekommit här, så hade fäderna talat där-
 om.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:13

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Uppsvidinge, m. f. Adress: Fvåkra, "Fvåksmåla."
Socken: Ålgö, m. f. Berättat av: Susanna Erlandsdotter, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om, men det hörde jag aldrig. Obs! Y män, (13.
sam bladen torrade flyttades där på ett
tillhopa. När bladen vara helt bruna togas
där av "Spettek" och packades ihop så hårt
som möjligt. — Senna procedur hette att
"Tobaken skulle svettas." Obs! Och utan den-
na s. k. "Svettning" blev ej tobaken nytt-
bar, enligt fädernas uttåg. Samliga lade
"Porskvistar eller och Lavendelkvistar" mellan
Tobaksbladen, så där fingo en doft där-
av, berättade mormor. "Pors" är en Buskväxt,
som växer på fjärträden, den kan vara vid
pass en ån hög och har blad som lingonblad
men ej blanka på översidan. "Pors" är ruski-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781 : 14

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg,

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Älgshult, m. f.

Berättat av: Susanna, Örlausdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Älgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vande, och fäderna lade stundam "Porr" ¹⁴ i hembryggt öl, som då fick namnet "Porr-öl." Tobakens "Inretning" var egentligen en jämningsprocess.

8.) Under tiden Tobak odlades i våra orter, så bereddes tobaken Hemma.

9.) Den äldsta snusfabrik fäderna talade om var i Norrköping. Snuset hette "Norrköpings-snus", men hette på skämt "Bojesnus", ty var mycket grannat, men väldigt starkt. Obs! Min mormor hade en bror Petter sedermera "Korporal Skruv." Han fjänte för Hageskrue i Älgshults socken, som soldat, men kom ut, som 18-åring i "Lantvärnet" 1809, i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 15

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Alfsvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kriksmåla.

Socken: Ålgåll, m. f.

Berättat av: Susanna Elandsdotter, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800 i Ålgållssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Finland, men "Bror Carl stöps därute." När¹⁵ jag sen 1812-1813. vara i Tyskland, så fanns där "Norrköpingsmus" berättade "Korporal Skrup" om olika mormors utsagor. Vår närmaste snusfabrik var i Kalmar. Inlagd av "E. Svartz" i senare hälften av 1700-talet och fortgick firman "E. Svartz", så lång fram att jag köpte hem snuskaggar åt våra handlare, då jag 16-årig körde fororor till Kalmar. Vid den tiden blev jag modern, så tillvida, att jag började lugga snus, ty det^{var} jag lyckte väl det var vackert att vara snusig om "Käften", men det var tidens ord att bära en snusdosa i ena fickan och en brännvinsflaska i den

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781: 16

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Västervids län, m. f.

Adress: Furåkra, Bräkneby.

Socken: Sjögholm, m. f.

Berättat av: Susanna Örlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Sjögholms socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

andra; för "Si en ville insett vara sämre" (16.
än Kristna i allmenhet." men för att jag var
dum, så får jag nu betala 60 öre hekla för
"Karlskrona gattapa." (Karlskronasmus.) Vid den
tiden kostade Kalmararmuset "25 öre Fjärnde-
len" (1/4 skålpund.) En aldrig smussfabrik var
och är "Ljunglövs" i Stockholm. Fabriker för to-
bak och rökning var vår förnämsta i kal-
mar och "Karduserna" benämndes "kalmar
tupp." Karduspapper med dessa gamla firma-
stämplar står ej till att finna. Men jag mi-
ner mycket väl "Kalmar tupp-karduserna"
om 1/4 skålpund gravskuren virginia tobak,
och med rätt lack för ändarna. Se beck-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 17

Landskap: Småland.
Härad: Uppsvidinge, m. f.
Socken: Righult, m. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,
Adress: Furåkra, "Kräksmåsa",
Berättat av: Susanna Erlausdotter, m. f.
Född år 1800. i Righults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ning nr 2. A. Obs! Stämpeln är absolut vad
den var. Detta var våra orters bästa pipsta-
bak och röktes väldigt. Då fanns en im-
porterad "Kardus" med firmastämpel "Schande-
luppe" Landau. Många engelsk, men den vann
ej så stor spridning. Vidare en kort, sam-
hette "Massros", men den "Kardusen" röktes
helt litet hos oss. Vårt arbetet tillgick i
snus och tobakspabrikerna, måste vi an-
moge folk "gå med vördnad förbi", Ty på
fabrikens dörrar lästes "Obs! Främmande
personer på ej inträda" eller och kort, men
balande; "Förbjuden ingång!" Men så myc-
ket vet vi att där arbetade både män och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 18

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra ⁷ Kriksmåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Susanna Örlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kvinnor. Farbror Nils och min fader (18.
Grah Gårssou visste antala, att "Gamle Ljung-
löv i Stockholm" var den, som ensam bered-
de "Jäsmingen" på sitt utmärkta smus "Ljung-
löv N:1." Hans närmaste man hade fått
i receptet till denna fina smus, men
han var kallad in på "Ljungglävska-
lor och fabrikören nerskjöt honom med
sin dubbel pistol och liket försvann
visste utomstående ej. Så föregavs att man-
nen av någon orsak rymt från fabri-
ken utsmålands. Vad sanning som ligger
i den uttagan borgar jag intet för, kanske
var det så, kanske intet. ---

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:19

Landskap: Småland.
Härad: Uppvidinge, m. f.
Socken: Hlghult, m. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking.
Adress: Furåkra, Kråksmåla.
Berättat av: Susanna Erland Sotter.
Född år 1800. i Hlghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.) Vi känna till malen tobak.=(snus)^{(19.}
karvad tobak.=(Röktobak) och Spunnen ta-
bak.=(Tugtobak.) Dessa sorter blewa efter-
hand lika allmänna hos oss. först lärde
sig vårt folk röka i pipor. de "karvade"
tobaksbladen; sen fann man man på
att av den sämre tobaken t.ex. Grava blad-
nervor, "jordgadsot" (bladen närmast jorden),
samt Öron och Tjuvarna. mala snus som
snusades i näsan, ty att "häva snus i köf-
ten" började dom ej med förrän snusfab-
riker tilltog; ty att mala snus hemma för
hand lämnade försma mängder. så det
hant intet till att "manfolken" fick nog myc-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:20

Landskap: Småland.
Härad: Öppvidinge, m. f.
Socken: Håghult, m. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Car Viking
Adress: Furåkra, Bråhnsåla.
Berättat av: Susanna Örlandsdotter.
Född år 1800 i Håghultsocknen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ket att svina ner sig med." men så spann (20.
man tobak och tuggade "Bussäven kallad
Bettel" när dam "Präkte in långa stycken
av smörjau." Äldsta sättet att ha ansag-
na tobak var dock att "Räka" den.

11.) Våra gamla fäder hemspunna sin tobak
på följande sätt, enligt vad Farbror Nils
lärt av sin far Jan Nilsson; som var son
till riksdagsman och lantbrukare Nils Bengt-
son. Farfar min var född i samma stu-
ga å samma gård, som jag är född i Bråhns-
hult, Håghultsocknen, men farfar född om-
kring 1800. Särfför har sådana lägner orda-
grant kunnat bevaras t.ex. Tobakens spinning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 21

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Susanna Erlands Sätterberg

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När tobaken skulle spinnas, så först (2).
"Stripades" den. d. v. s. man dänskar den
gröva mittelnerven. Sen fuktades bladri-
dorna med litet svagt saltvatten. Andra
åter hade sviskaudekokt med tillsatts av
litet kanning och fuktade bladen med.
Sen skuras bladsidorna i $\frac{1}{3}$ tum breda
strimlor och hopspans med en liten vin-
da, så tobaken spans ej t. ex. på spinnsen.
Från vindan myllades tobaken i rullar och
sattes i "En Ving" mellan 2. små brädlap-
par varann man satte en primitiv "Ving"
så de små brädlapparna pressade sam-
man rullen då en kil drevs in mellan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 22

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Präkshuset.

Socken: Blghult, m. f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Blghults prästhus.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tvingens ena "klatts" och ena brädlappen. (Se 29.
s. som man med "Primitiv tving" fogar
samma n. trästycken, som man lim-
mat. Det är lätt att förstå när man ser
f. ex. teckning nr 4. J. Jag har aldrig sett
"Lobakstvingen" ifråga, men jag skall våga
visa, att jag enligt fädernas uppgifter, ej
missat. Se nr 4. Under tiden tobaken var
i press var bäst förvara den i källare och sedan
läga rullarna i glaserade Lerkrutor med lock
till och förvara dem anfort i källare. Således
da spunnen, rullad, och tvingad tobak kalla-
de fäderna "Rolltobak". Tobakens ändar
i rullen fästes med en r. tum lång prästift.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furakra, "Kräksmåla."
Socken: Ålgö, m. f. Berättat av: Susanna Erlandsdotter, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett annat sätt än "Rolltobak" var "k" (23.
bakspläta." Se teckning n° 4 b. När toba-
ken var "Spunnen," så tvinnades g. kå-
lar samman och lades viskarna i press med
lån 2. brädlappar och lades 2-3. flata ske-
nar på övre lappen, så pressen var tå-
gam lung. Även under denna procedur
borde tobaken vara i källaren. Den för-
varades den på samma sätt, som "Roll-
tobaken." Det var av största vikt att den
pressade tobaken ej torkade för^{ti}gick
"Mösta ur hane," hette det med rätta.
Vi veta inga andra namn på vår hemspun-
na tobak än "Rolltobak och plätor. Jag har

ACC. N:R

M 6781 : 24

Landskap: Småland.

Upptecknat av:

Erlb Viking

Härad: Elfsvidinge, m. f.

Adress:

Turäkra, Kråkmåla.

Socken: Ålgård, m. f.

Berättat av:

Annanna Erlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år

1800. i Ålgård socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av mina fäder och inbet heller av någon ann (24.
man hört dom i listan utsatta namnen.

18.) Den karvade tobaken vilken röktes var
av den sämsta sorten hos plantorna. Sam
karvade på en bräda, som var en liten
håla uti, och benämndes brädan för "Kar-
vebrädet", vidare hörde dit en krokig kniv
som påminde om redskapet "Ikedjernet".
Vid storkalas hade bänderna ett stort bord
frärs över rummet, detta anvälade sk-
eller kärnpursbord hade å ena hörnan
en liten håla. Där dom karvat tobak vid
kalasen. Obs! I sådant bord fanns hos min
fader Lantbr: Isak Jansson i Kråkshult.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 25

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Öppvidinge, m.f.

Adress: Furåkra, Präksmåla.

Socken: Ålgö, m.f.

Berättat av: Susanna Östlandsdatter m.f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgösocknen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ålgösocknen. Jag fick den uppgift - (25.
ringen av fädernas utsagor, att man
karvade inga stora mängder tobak. Obs!
Se gamla ord! "Karvebräet & kniven hade en
alltid till hands när man var hemma, så
va ingen nytta & karva sänder mycket
tobak; han höll sej bäst okarvad." Karva
drager jag den klufsatten att man kar-
vade nära nog så fort man rökke. Obs!
Men man förvarade dock litet karvad to-
bak i "Tobakschatullet" för när en skuen
ut på resor eller vara från hemmet hela
där, så måste gubbarna ha "Öldan & tobaks-
peng" med sig. "Tobakschatullet" var en burk

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 26

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Egar Vikberg,

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra^m Kråksnåla.

Socken: Ålgård, m. f.

Berättat av: Susanna Örlandsdotter, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800 i Ålgård socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av svarvad matbjuvark försedd med lark²⁶.
som slöt hätt. Sådana "schatull" fanns det
äldriga i min hemort för 55 år sen, det såg
jag i stugorna, och kunde där rymma i hals-
stop. men vid tiden för mitt minne var det
"Ratmar kupp i dem." Se teckning n:o 5. F. Obs!
fattiga förvarade sitt tobaks eller snusför-
råd i en väldigt stor, hemtillverkad nå-
verdosa, sådan, som synes i teckning
n:o 5. F. Obs! På rökto bak härde jag inte fåder-
na lade någon kryddväxt. Det var tobak till
snus, och som kryddades.

13.) Sam redan delvis upptecknat, så togs
den sämre tobaken till snus & rökning. I. ex.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 27

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålgåll, m. f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800 i Ålgållssockna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Jordgadet, öron och fjurar och grava bladner-
ver". Första tiden till omkring 1820-1825, så mer-
dels maltes snuset i hemmen på små, svar-
vade, snuskvarnar. Som voro liksom av
måturbyrk blott en 5-6 tum långa och
urborrade med en stor navare. Obs! Spålvä
malverktyget var en svarvad "Vrick" med
ett litet spål i merändan. På stoppadesta-
bak in i det borrade hålet och så vred
man runt med "Vricken" tills Tobaken var
så makt att den lät sig smasa. Hos min
Farbror Nils Jansson fanns 2 sådana snus-
kvarnar, men dom och många gamla forna-
ker blevo lågornas rov, 1922. Så den 18te byggda

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:28

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Elfvärdsinge m. f.

Adress: Furåkra^{en} Kråksmåla.

Socken: Ålgård m. f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgård socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gamla, mansgårdsbyggnaden i grunden (28.
merbrunn en höstenatt. Obs! "Smuskvärn och
Vrick, hel storlek, se teckning n:o 6. H." Obs! Men
dessa kvarnar då smustillverkades i mycket
liten skala. Omkring tiden 1825. fann man
på bättre sätt att mala tobak till smus för
bror berättade följande: "Sen torra tobaken
lades i en hämligen stor, flabbottnad järn-
gryta, så hade man en kulle, med små
ståk, som kuggar, och därmed malte vi
sänder tobaken, så siktade vi den i en ta-
gelsikt: (siktduk av hästsvansspägel.) Set, som
stannade i sikten malte vi och siktade
åter och åter tills allt var till smus. Obs!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781 : 29

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vihing

Härad: Uppvidinge, m.f.

Adress: Furåkra "Kråksmåla."

Socken: Ålgö, m.f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter m.f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sessa dan har jag insett rätt vad rullen⁽²⁹⁾
beträffar; så därefter kan jag ej göra teck-
ningar. Gamliga tillsatte än "Forsblad," and-
ra Lavendel litet i smuset när det maltes.
Andra åter köpte å apotek "Pepparmynt-
droppar" och hällde ett par droppar i smu-
set, o. s. v. Före malningen fick tobaken ing-
en annan behandling än att den väl ren-
gjordes och var väl torr, så den gick att
mala. Men när den var malen lades
den i ett stort glaserat, kerfat och put-
tades med litet vatten jämte litet salt. De
fick den stå övertäckt i fatet ett par
där och omrördes då några gånger. Sen

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, ^m Kråksmåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Susanna Erlandsdotter.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1800. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

packades den in i glacerad lerkruka, (30.
försedd med tät slutet lock och förwa-
rades i källare. På så sätt torkades in-
ter smuset, utan "Behåll sin Bost."

14.) Cigarrer voro kända i våra orter omkring
1850. och cigarrigaretter (små cigarrer utan
spetts) några år mera framåt omkring
1865. Men dessa tobaksvaror voro dyra och
heltverkades i städerna och benämndes
för "herrskaströke." Cigarrer ha vi i vå-
ra orter ej tillverkat i hemmen, men ef-
ter förra världskrigets slut, när vi fingo
ordentlig tobak åter, då köpte dam cigarett-
papper och rullade cigarettor i hemmen.

Skriv endast på denna sida!